

Súd: Krajský súd Trnava
Spisová značka: 10Co/385/2010
Identifikačné číslo súdneho spisu: 2210201794
Dátum vydania rozhodnutia: 31. 01. 2012
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: Mgr. Dušan Čimo
ECLI: ECLI:SK:KSTT:2012:2210201794.1

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Trnave v senáte zloženom z predsedu Mgr. Dušana Čima a sudcov JUDr. Kataríny Slováčkovej a Mgr. Jozefa Mačeja v právnej veci žalobkyne: SKP, k. s., Banská Bystrica, Lazovná 64, správkyňa konkurznej podstaty úpadkyne „KFZ Sys, s.r.o. v konkurze, Sládkovičovo, Košútska 1342“, Trnava, Hornopotočná 4, zast. advokátom: JUDr. Pavol Konečný, Banská Bystrica, Hurbanova 14A, proti žalovanej: C. T., nar. XX. S. XXXX, naposledy bytom W. XXX, t. č. na neznámom mieste, zast. opatrovníčkou: Obec Rohovce, o 836,95 eur s príslušenstvom, o odvolaní žalobkyne proti rozsudku Okresného súdu Dunajská Streda z 10. augusta 2010 č. k. 8C/41/2010 - 175 (správne „8C/41/2010-152“) takto

rozhodol:

Odvolací súd rozsudok súdu prvého stupňa v napadnutej časti vo veci samej, určujúcej za neplatné pre neprijateľnosť zmluvné podmienky ustanovujúce použiteľnosť Obchodného zákonníka na vzťahy medzi účastníkmi r u š í .

Vo zvyšku napadnutej veci samej, kde došlo k určeniu neplatnosti zmluvných podmienok o výške zmluvných úrokov z omeškania pre ich neprijateľnosť a k zamietnutiu žaloby o časť požadovaných úrokov z omeškania, rozsudok súdu prvého stupňa p o t v r d z u j e .

N a r i a d ť u j e súdu prvého stupňa vykonanie opravy predmetu konania v úvodnej časti jeho rozsudku.

V časti trov konania rozsudok súdu prvého stupňa r u š í a vec mu vracia na ďalšie konanie.

odôvodnenie:

Napádaným (rozumej napadnutým len čiastočne, ako bude uvedené i neskôr) rozsudkom súd prvého stupňa čiastočne vyhovel žalobe tak, že žalovanej uložil povinnosť zaplatiť žalobkyňi 836,90 eur s úrokom z omeškania 8,5% ročne zo sumy 53,18 eur od 19. júla 2007 do zaplatenia, zo sumy 113,13 eur od 18. júna 2007 do zaplatenia, zo sumy 13,17 eur od 18. mája 2007 do zaplatenia, zo sumy 31,34 eur od 18. augusta 2007 do zaplatenia, z ďalšej s ostatnou uvedenou totožnej sumy (31,34 eur) od 18. septembra 2007 do zaplatenia a zo sumy 594,79 eur od 21. októbra 2007 do zaplatenia, všetko do 3 dní. Vo zvyšku (inak v časti úrokov z omeškania sadzbou 9,75% ročne alebo i v časti rozdielu medzi požadovanou sadzbou 18,25% ročne a tou priznanou 8,5% ročne) žalobu zamietol. Treťou vetou výroku rozsudku potom určil, že zmluvné podmienky zakotvené vo Všeobecných podmienkach na poskytovanie verejnej elektronickej komunikačnej služby Internet č. 7405/2007 z 13. februára 2008 a to časť IV. Cena a platobné podmienky, odsek 6 o oprávnenosti žalobkyne účtovať účastníkovi úrok z omeškania vo výške 0,05% z dlžnej čiastky za každý začatý deň omeškania a časť X. Príslušné právo a rozhodovanie sporov, ods. 3 o tom, že vzťahy medzi účastníkmi, ktoré nie sú upravené v iných predpisoch, sa riadia

Obchodným zákonníkom (zákonom č. 513/1991 Zb. v platnom znení, v ďalšom inak tiež len „Obch. z.“ - pozn. odvolacieho súdu), sú z dôvodu neprijateľnosti neplatné a rovnaký záver vyslovil u zmluvných podmienok vo Všeobecných podmienkach na poskytovanie verejnej telefónnej služby (VTS) č. 799/2009 zo 14. januára 2009, zachycujúcich obsahovo totožné dojednania o výške zmluvného úroku z omeškania a použiteľnosti Obch. z. na vzťahy medzi účastníkmi, pojaté do časti IV. Cena, platobné podmienky a tarifovanie, ods. 6 a časti IX. Príslušné právo a rozhodovanie sporov, ods. 3 týchto (druhých - pozn. odvolacieho súdu) Všeobecných podmienok. Napokon žalovanej uložil povinnosť zaplatiť žalobkyni k rukám náhradu trov konania jej advokáta (?) v sume 116,80 eur, i v tomto prípade do 3 dní.

Takéto svoje rozhodnutie súd prvého stupňa odôvodnil právne ust. § 879I, § 2 ods. 3, § 3 ods. 1, § 37 ods. 1, §§ 39, 49a a § 544 Občianskeho zákonníka (zákona č. 40/1964 Zb. v znení neskorších zmien a doplnení, ďalej len „O. z.“), tu inak v znení platnom v čase uzavretia zmluvy; § 1 ods. 1 a 3, § 2 ods. 1 písm. a/, b/ a g/ a § 23a zákona o ochrane spotrebiteľa (tu inak zákona č. 634/1992 Zb. v znení neskorších zmien a doplnení, ďalej tiež „Z. o. s.“) v znení platnom od 1. júla 2006 do 30. júna 2007; čl. 1 ods. 1, čl. 2 písm. a/, b/ a c/, čl. 3 ods. 1 a ods. 2 vety prvej a štvrtej, čl. 4 ods. 1 a 2, čl. 5 a čl. 6 ods. 1, ako i bodu 1 písm. e/ prílohy Smernice Rady 93/13/ EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách (ďalej iba „Smernica“); § 5 ods. 6 a 7, § 42 ods. 1 písm. a/ a ods. 4 a § 43 ods. 1, 2, a 5 písm. b/ zákona o elektronických komunikáciách (tu rozumej zákona č. 610/2003 Z. z. v príslušnom znení, ďalej i len „Z. e. k.“) a tiež § 517 ods. 1 a 2 O. z. v spojení s § 3 nariadenia vlády č. 87/1995 Z. z. a § 153 ods. 4 O. s. p. (Občianskeho súdneho poriadku č. 99/1963 Zb. v znení neskorších zmien a doplnení).

Vecne potom mal za to, že pokiaľ sa žalobkyňa domáhala zaplataenia ceny služieb (poskytnutých jej predchodkyňou) a tiež zmluvnej pokuty za porušenie zmluvných povinností žalovanej, v tomto smere žalobu bolo treba považovať za dôvodnú, keďže medzi účastníkmi (v skutočnosti medzi právnou predchodkyňou žalobkyne v osobe obchodnej spoločnosti „Slovak Telekom, a.s., Bratislava, Karadžičova 10“ a žalovanou) bola platne uzavretá zmluva o pripojení (s výnimkou častí určených súdom za neplatené) i s dojednaním o primeranej zmluvnej pokute (kde primeranosť vyplývala najmä z povahy poskytovaných služieb spájaných s investíciami do siete, prostredníctvom ktorej dochádza k poskytovaniu služieb). K tomu považoval za dôvodnú i výšku úrokov z omeškania odo dňa nasledujúceho po splatnosti tej - ktorej faktúry, tu však len do výšky dvojnásobku sadzby NBS v čase vzniku omeškania. Pokiaľ šlo však o požiadavku na vyššie úroky z omeškania (tu konkrétne sadzbou vyššou ako 8,5% ročne), v tejto časti vyhoveniu žalobe podľa neho (okresného súdu) bránila nekalosť dojednaní považovaných za neprijateľné zmluvné podmienky a z tohto dôvodu neplatných. V tejto súvislosti argumentoval (okresný súd) tým, že výška úrokov z omeškania nemôže byť (ak ide o spotrebiteľský vzťah spadajúci už pod skoršiu úpravu ochrany spotrebiteľa v Z. o. s. ako v danom prípade) vyššia než zákonom určená maximálna výška, čiže vo výške dvojnásobku diskontnej sadzby NBS, ktorá k dátumom rozhodným v tejto veci činila 8,5% ročne. Dojednaná výška úroku z omeškania sadzbou 0,05% denne však predstavovala 18,25% ročne, ako taká bola neprimerane vysokou, odporujúcou zákonu i rozpornou s dobrými mravmi, preto tiež neplatnou a zároveň nekalou a neprijateľnou podmienkou.

Za nekalú a neprijateľnú podmienku potom súd prvého stupňa považoval i dojednanie o tom, že vzťahy zo zmluvy sa majú riadiť ustanoveniami Obch. z. Ide tu totiž o vzťah občiansko-právny a navyše spotrebiteľský, podliehajúci úprave v O. z., v Z. o. s. aj v Smernici, takže je neprípustné aj, aby si účastníci v zmluve dohodli, že vzťahy, ktorých úprava sa má riadiť takouto úpravou, sa ňou riadiť nebude (tu inak súd prvého stupňa príslušnú časť vety v odôvodnení svojho rozsudku nedokončil - pozn. odvolacieho súdu). Takýmto dojednaním sa obchádza zákon, lebo sa tu má docieľiť, aby sa na právny vzťah nevzťahovala právna úprava v O. z. a ďalších predpisoch slúžiacich na ochranu spotrebiteľa, ale naopak úprava Obch. z., ktorá je však pre spotrebiteľa nevýhodnejšia (a pre dodávateľa výhodnejšia).

Napokon rozhodnutie o trovách konania bolo odôvodnené právne ust. § 142 ods. 3 O. s. p. a vecne neúspechom žalobkyne len v časti úrokov z omeškania, z ktorých sa však odmena advokáta neráta, čiže tu bolo namieste priznanie náhrady na právnej službe a súvisiacich náhradách advokáta za položky a v sumách uvedených v odôvodnení (pokiaľ šlo o časť predstavovanú odmenou, tu inak za dva úkony).

Proti tomuto rozsudku podala včas odvolanie len žalobkyňa a to len čo do tzv. zvyškového zamietnutia žaloby a tiež v čiastkových výrokoch, ktorými súd prvého stupňa určil neplatnosť ním označených zmluvných podmienok pre ich neprijateľnosť (keď inak vo vzťahu k ostatným častiam rozhodnutia by ani o prípad jej oprávnenosti na odvolanie nešlo). Navrhla, aby odvolací súd rozsudok súdu prvého stupňa v ňou napadnutej časti zmenil uložením žalovanej povinnosti zaplatiť jej i nepriznanú časť úrokov z omeškania a aby tiež došlo k zrušeniu rozsudku v častiach určujúcich neprijateľnosť a neplatnosť predmetných zmluvných podmienok. Rozsudok v takýchto častiach podľa nej trpí nesprávnym právnym posúdením veci, keď síce právny vzťah medzi žalovanou a jej právnou predchodkyňou spadá do rámca spotrebiteľských zmlúv, závery súdu prvého stupňa o neprijateľnosti zmluvných podmienok vo vzťahu k dojednanej voľbe Obch. z. ale podľa nej akceptovať nemožno. Odvolávajúc sa na ust. § 53 ods. 1 a 4 a § 54 ods. 1 O. z. súdu prvého stupňa vytkla, že neuviedol, v čom konkrétne vidí výrazné zvýhodnenie jej právnej predchodkyne a výrazné znevýhodnenie žalovanej, resp. značnú nerovnováhu v príslušnom vzťahu a akým spôsobom najmä voľba režimu Obch. z. takúto značnú nerovnováhu spôsobuje. Podľa odvolateľky takéto dojednanie najmä pri riadnom plnení zmluvných záväzkov žiadnu nerovnováhu nespôsobuje a preto nie je možné označiť ho za neprijateľnú podmienku. S poukazom na § 53 ods. 9 O. z. potom v čase uzavretia predmetnej zmluvy boli takéto dojednania (voľba Obch. z., ako aj dojednané úroky z omeškania) bežnou obchodnou praxou. Podoba § 369 ods. 1 Obch. z. výslovne vylučujúca dojednanie úrokov z omeškania v spotrebiteľských zmluvách nad úroky stanovené predpismi občianskeho práva, potom nadobudla účinnosť až 15. januára 2009, pričom spätnú retroaktivitu § 768f Obch. z. vylúčil. So zreteľom na príslušné ustanovenia Z. e. k. i v spojení s ust. § 53 ods. 9 O. z. tu potom bola povinnosť právnej predchodkyne žalobkyne za zákonom ustanovených podmienok uzavrieť zmluvu o pripojení s každým záujemcom a to bez ohľadu na poskytnutie ním záruk riadneho plnenia. Jej podnikateľské riziko tak bolo oproti iným súťažiteľom najmä v dôsledku obmedzenej zmluvnej voľnosti zvýšené a i z § 40 ods. 1 Z. e. k. treba usudzovať na priamu zákonnú možnosť poskytovateľa komunikačných služieb upraviť si v zmluvných podmienkach režim rozhodného práva aj ochranný mechanizmus pred možnou škodou vzniknutou riadnym neplnením zo strany účastníkov. Záver o aplikovateľnosti Obch. z. aj na oblasť spotrebiteľských zmlúv odvolateľka vyvodila zo samotnej úpravy takéhoto zákona, keď výkladom aktuálneho znenia jeho ust. § 369 ods. 1 (vylučujúceho možnosť dojednať v spotrebiteľských zmluvách úroky z omeškania nad výšku stanovenú predpismi O. z.) treba dospieť k tomu, že samotná aplikácia Obch. z. je i v týchto vzťahoch prípustná a tiež k tomu, že do účinnosti príslušnej novely tohto ustanovenia bolo možné dojednať úroky z omeškania nad rámec občianskoprávnej úpravy aj v prípadoch spotrebiteľských zmlúv. V tejto súvislosti poukázala tiež na znenie ust. § 266 ods. 5 Obch. z. hovoriace „... o obsahu právnych úkonov medzi dodávateľom a spotrebiteľom, ktoré sa spravujú týmto zákonom, ...“. Za mylné označila i tvrdenie okresného súdu, že právna úprava zmluvných vzťahov v Obch. z. je oproti právnej úprave v O. z. zásadne prísnejšia, resp. výrazne nevýhodnejšia, keď oba takéto zákonníky sú postavené na rovnosti účastníkov nimi regulovaných vzťahov a nemožno tak vo všeobecnosti usudzovať, že napr. právna úprava Obch. z. znevýhodňuje kupujúceho oproti predávajúcemu a pod. Napokon záverom odcitovala i ust. § 6 ods. 1 a ods. 3 písm. d/, § 18 ods. 1 a § 37 ods. 1 písm. a/ Z. e. k.

Žalovaná navrhla rozsudok v napadnutých častiach potvrdiť prakticky pre stotožnenie sa s jeho odôvodnením.

Odvolací súd prejednal podľa § 212 ods. 1 a ods. 2 písm. a/ a b/ O. s. p. vec v medziach odvolania žalobkyne (teda pokiaľ šlo o vec samu, len v časti tzv. zvyškového zamietnutia žaloby, týkajúceho sa časti úrokov z omeškania považovanej súdom prvého stupňa za neakceptovateľnú a tiež v časti určenia neplatnosti a neprijateľnosti zmluvných podmienok bez návrhu samým súdom - kde inak už samo podanie odvolania spôsobovalo nedostatok viazanosti odvolacieho súdu odvolacím návrhom, ako aj v časti trov konania - kde napokon rozhodnutie malo povahu rozhodnutia závislého na čo i len čiastočne napadnutom rozhodnutí vo veci) a to podľa § 214 ods. 1 O. s. p. a contrario bez pojednávania (pretože tu nebola potreba dopĺňania ani opakovania dokazovania, nešlo o vec porušenia zásady rovnakého zaobchádzania a pojednávanie odvolacieho súdu si nevyžadoval ani žiaden dôležitý verejný záujem), keď dospel k záveru, že odvolaniu možno priznať len čiastočný, z pohľadu požiadavky žalobkyne vyjadrenej jej žalobou však nie podstatný vecný úspech.

Z úpravy nachádzajúcej sa v ustanoveniach § 153 ods. 3 a 4 O. s. p. už k času rozhodovania napádaným rozsudkom súdu prvého stupňa a i k času rozhodovania odvolacieho súdu týmto jeho (práve odôvodňovaným) rozsudkom vyplýva, že už skôr existujúca možnosť súdu v rozsudku, týkajúcom sa sporu zo spotrebiteľskej zmluvy aj bez návrhu vysloviť, že určitá podmienka používaná v spotrebiteľských zmluvách dodávateľom je neprijateľná (podľa odseku 3 účinného už od 15. októbra 2008) bola nahradená povinnosťou vydať takéto rozhodnutie vtedy, ak súd určil niektorú zmluvnú podmienku v spotrebiteľskej zmluve alebo všeobecných obchodných podmienkach za neplatnú z dôvodu neprijateľnosti takejto podmienky a súčasne nepriznal plnenie dodávateľovi z dôvodu takejto podmienky alebo mu na základe takejto podmienky súd uložil povinnosť vydať spotrebiteľovi bezdôvodné obohatenie, nahradiť škodu alebo zaplatiť primerané finančné zadosťučinenie (odsek 4 účinný od 1. marca 2010).

Takáto úprava je procesným vyjadrením obdobnej úpravy nachádzajúcej sa od 1. marca 2010 v ustanovení § 53a O. z. (teda v tzv. hmotnom práve), pričom jej špecifikom je, že na jej základe súd i v tzv. sporovom konaní (zásadne ovládanom dispozičným princípom), hoc aj len v takom, kde má základná požiadavka žalobcu pôvod v spotrebiteľskej zmluve, môže dotvoriť jeho predmet (konania) tým, že aj bez výslovného návrhu niektorého účastníka konania (vyjadreného buď v žalobe alebo vzájomnej žalobe) určí neprijateľnosť zmluvnej podmienky a jej neplatnosť. Nie je rozhodné, či žalobu v takejto veci podal dodávateľ, spotrebiteľ alebo príslušné združenie, ale len to, že výsledky vykonaného dokazovania smerujú k rozhodnutiu v neprospech dodávateľa alebo naopak v prospech spotrebiteľa preto, že niektorá podmienka alebo aj viaceré takéto podmienky v spotrebiteľskej zmluve sú neprijateľné. Takéto určenie (neprijateľnosti a neplatnosti) je tu potom zjavne pre spotrebiteľa za účelom jeho zvýšenej ochrany zaručovanej i na nadnárodnej úrovni (ustanovením povinnosti na porušenie noriem spotrebiteľského práva reagovať aj bez výslovného návrhu spotrebiteľa) a tiež v smere eliminovania rizika výskytu neprijateľných podmienok (v tejto súv. por. najmä tzv. hmotnoprávnu povinnosť dodávateľa sa zdržať používania podmienky určenej za neprijateľnú i vo vzťahoch s ostatnými spotrebiteľmi podľa § 53a ods. 1 O. z.), na druhej strane však i na ochranu dodávateľa takýmto určením dotknutého (ako ustanovením možnosti brojiť aj proti samostatnému výroku o určení neprijateľnosti a neplatnosti podmienky, ktorý by tu nebyť úpravy z ust. § 153 ods. 4 O. s. p. byť nemusel, tak i ustanovením prípustnosti dovolania v takýchto prípadoch a umožnením tak osobe rozhodnutím dotknutej toto napadnúť i za pomoci mimoriadneho opravného prostriedku).

Práve o vyššie priblížený prípad šlo potom aj v prejednávanej veci, kde zjavne došlo k zamietnutiu žaloby o časť úrokov z omeškania (v taktiež už vyššie spomenutom rozsahu) práve pre ustálenie (súdom prvého stupňa) neprijateľnosti a teda i neplatnosti príslušnej zmluvnej podmienky. Pretože je to takýto súvis podmienky považovanej súdom za neprijateľnú a preto i neplatnú a rozhodnutia v neprospech procesného súpera spotrebiteľa, ktorý je určujúcim aj pre vyslovenie sa súdom o neplatnosti podmienky z dôvodu jej neprijateľnosti; odpoveď na otázku správnosti zanesenia do rozsudku aj výroku predpokladaného ustanovením § 153 ods. 4 O. s. p. závisí od toho, či je to práve uplatnenie zmluvnej podmienky, ktoré je pre priznanie ochrany určitému právu (môžbyť i len domnelému) rozhodujúce. Pri nazeraní na problém dotvorenia výroku rozsudku v prejednávanej (nepochybne spotrebiteľskej) veci súdom prvého stupňa aj z tohto uhla pohľadu muselo byť potom zrejmé jednak to, že závery súdu prvého stupňa 1. o neprijateľnosti a neplatnosti zmluvných podmienok predstavovaných dojednaniami o výške zmluvných úrokov z omeškania a 2. o nutnosti čiastočného zamietnutia žaloby v príslušnej časti z takéhoto dôvodu mali povahu tzv. spojených nádob a toto naopak bez ďalšieho neplatilo u naviazanosti tzv. zvyškového zamietnutia žaloby aj na zmluvnú podmienku predstavovanú pravidlom použitia Obch. z., ale tiež to, že i preto snaha žalobkyne spochybniť závery súdu prvého stupňa v prvej takto zadefinovanej časti bola bez nádeje na úspech a naopak pri namietaní určenia aj dojednania o voľbe práva za neplatnú zmluvnú podmienku z dôvodu jej neprijateľnosti bolo treba dať odvolateľke za pravdu.

Z častí IV. bodov 6 oboch všeobecných podmienok (bližšie označených napádaným rozsudkom súdu prvého stupňa i úvodnou časťou tohto odôvodnenia rozsudku tunajšieho súdu), tvoriacich podľa zmlúv z 1. decembra 2006 ich neoddeliteľnú súčasť, vyplýva oprávnenie právnej predchodkyne žalobkyne účtovať žalovanej úrok z omeškania vo výške 0,05% z dlžnej čiastky za každý začatý deň omeškania (čo predstavuje 18,25% ročne).

Tuzemský právny poriadok upravoval špecificky postavenie a ochranu spotrebiteľa od 31. decembra 1992 a to až do 30. júna 2006 v rámci zákona č. 634/1992 Zb. o ochrane spotrebiteľa (ktorému zákonu mimochodom pripadla úloha byť celkom posledným tzv. federálnym zákonom publikovaným v čase existencie niekdajšej československej federácie, pričom tento zrušený bol až v súvislosti s jeho nahradením novším zákonom č. 250/2007 Z. z., účinným od 1. júla 2007). V priebehu „života“ takéhoto zákona k nemu pristúpila (a aj po jeho zrušení pretrvala) doplnková úprava spotrebiteľských vzťahov v základnom predpise občianskeho práva (v O. z., tu por. najmä zákon č. 150/2004 Z. z.).

Už ustanovením § 23a ods. 1 Z. o. s. (účinným od 1. januára 2000 do 24. novembra 2004) bol do práva Slovenskej republiky zanesený pojem tzv. typovej zmluvy, ktorou sa rozumela zmluva, ktorá sa má uzavrieť vo viacerých prípadoch, ak je obvyklé, že spotrebiteľ obsah zmluvy podstatným spôsobom neovplyvňuje. Podľa odseku 2 rovnakého ustanovenia typová zmluva nesmela obsahovať a/ neprímerané podmienky, ktoré na škodu spotrebiteľa zakladajú nápadný nepomer medzi právami a povinnosťami zmluvných strán, najmä 1. podmienky, ktoré viažu predaj výrobku na poskytnutie služby na odobratie iného výrobku alebo na prevzatie inej služby, ani 2. podmienky, ktorými sa podmieňuje predaj výrobku alebo poskytnutie služby s požiadavkou, aby spotrebiteľ zabezpečil pre predávajúceho ďalšieho spotrebiteľa, ktorý s ním uzavrie rovnakú alebo podobnú zmluvu; resp. b/ podmienky, ktoré sú v rozpore s dobrými mravmi.

V období od 25. novembra 2004 do 30. júna 2007 potom zmenené znenie ust. § 23a Z. o. s. definovalo spotrebiteľské zmluvy ako zmluvy uzavreté podľa Občianskeho zákonníka, Obchodného zákonníka, ako aj všetky iné zmluvy, ktorých charakteristickým znakom je, že sa uzavierajú vo viacerých prípadoch a je obvyklé, že spotrebiteľ obsah zmluvy podstatným spôsobom neovplyvňuje (ktorú úpravu inak prevzalo i pôvodné znenie ustanovenia § 3 ods. 3 nového zákona o ochrane spotrebiteľa č. 250/2007 Z. z. v znení účinnom do 31. októbra 2008 vrátane, podľa ktorého každý spotrebiteľ má právo na ochranu pred neprijateľnými podmienkami v spotrebiteľských zmluvách, ktorými sú zmluvy uzavreté podľa Občianskeho zákonníka alebo Obchodného zákonníka alebo aj všetky iné zmluvy, ktorých charakteristickým znakom je, že sa uzatvárajú vo viacerých prípadoch a je obvyklé, že spotrebiteľ obsah zmluvy podstatným spôsobom neovplyvňuje; aj na spotrebiteľské zmluvy, ktoré neboli uzavreté podľa Občianskeho zákonníka, sa primerane použijú ustanovenia Občianskeho zákonníka.

I O. z. definoval spotrebiteľské zmluvy a to v „obnovenom“ ustanovení § 52 (v tejto súv. pre prípad záujmu por. i znenie zákona do účinnosti zákona č. 509/1991 Zb.), pričom aj on tak činil rozdielne v období od 1. apríla 2004 do 31. decembra 2007 a v období nasledujúcom potom, keď v prvom období zhora zakotvoval, že spotrebiteľskými zmluvami sú kúpna zmluva, zmluva o dielo alebo iné odplatné zmluvy upravené v ôsmej časti tohto zákona a zmluva podľa § 55, ak zmluvnými stranami sú na jednej strane dodávateľ a na druhej strane spotrebiteľ, ktorý nemohol individuálne ovplyvniť obsah dodávateľom vopred pripraveného návrhu na uzavretie zmluvy a od 1. januára 2008 platí už definícia považujúca za spotrebiteľskú zmluvu každú zmluvu bez ohľadu na právnu formu, ktorú uzatvára dodávateľ so spotrebiteľom (ods. 1), keď dodávateľom je osoba, ktorá pri uzatváraní a plnení spotrebiteľskej zmluvy koná v rámci predmetu svojej obchodnej alebo inej podnikateľskej činnosti (ods. 3) a spotrebiteľom osoba, ktorá pri uzatváraní a plnení spotrebiteľskej zmluvy nekoná v rámci predmetu svojej obchodnej činnosti alebo inej podnikateľskej činnosti (ods. 4).

I keď zmluvy právnej predchodkyne žalobkyne a žalovanej z prejednávanej veci (uzavreté ešte v decembri 2006) by do definície spotrebiteľskej zmluvy podľa § 52 v tom čase účinného O. z. nespádali; nemôže byť sporu o tom, že i takéto zmluvy boli a sú naopak spotrebiteľskými zmluvami v zmysle § 23a Z. o. s. v druhom vyššie citovanom znení (účinnom od 25. novembra 2004 do 30. júna 2007 vrátane), keďže tu ide o zmluvy uzavreté (formálne) podľa Obch. z. a ich charakteristickým znakom je, že sa uzatvárali vo viacerých prípadoch a je z nich zrejmé, že spotrebiteľ obsah zmluvy podstatným spôsobom neovplyvnil. Zmluvy tvoriace i podklad v tomto konaní uplatňovaných nárokov sú teda podľa právneho poriadku Slovenskej republiky spotrebiteľskými zmluvami.

U takýchto zmlúv potom už v rámci skoršej rozhodovacej činnosti venovanej i výkladu pojmov „spotrebiteľský úver“ a „spotrebiteľská zmluva“ a vzájomnému pomeru takýchto pojmov tunajší súd uzavrel (v tejto súv. por. napr. uznesenie Krajského súdu v Trnave z 31. augusta 2010 č. k. 10CoE/85/2010-44, inak vo veci súdu prvého stupňa jeho sp. zn. 9Er/1052/2008), že normy obchodného práva sú (pokiaľ ide čo i len o spotrebiteľskú zmluvu bez možnosti jej podradenia pod niektorý špecifický zmluvný typ predpokladaný spotrebiteľským právom v užšom slova zmysle - tu rozumej osobitnými predpismi o spotrebiteľoch stojacimi mimo O. z.) použiteľnými len vtedy, ak neodporujú úprave majúcej tu z povahy veci prednosť, teda úprave spotrebiteľských vzťahov v Občianskom zákonníku a predpisoch vydaných na jeho vykonanie. Ak toto má platiť o vzájomnom pomere takýchto zákonov a O. z. sa tu uplatní nielen ako doplnková právna úprava, ale aj ako korektív pre možnosť ďalšieho použitia noriem práva obchodného (čo v praxi znamená, že Obch. z. sa môže uplatniť len tam, kde nenarazí na obmedzenia v O. z. a vo vykonávacích predpisoch k nemu); nemôže byť pochyby, že tým skôr (i za použitia metódy právnej argumentácie „a maiori ad minus“, čiže od väčšieho k menšiemu) to musí platiť i v prípade posudzovania súladu zmluvy s normami spotrebiteľského práva.

Pri takomto nazeraní na problém akceptovateľnosti konkrétneho dojednaní sa potom treba vrátiť k tomu, čomu sa podrobnejšie tunajší odvolací súd venoval už v inej skôr prejednávanej veci žalobkyne totožnej s tou z prejednávanej veci (v tejto súv. por. rozsudok Krajského súdu v Trnave z 22. decembra 2011 č. k. 10Co/362/2010-151, v tomto prípade vo veci súdu prvého stupňa sp. zn. 8C/40/2010) a síce k tomu, že prijateľnosť (ale tiež neprijateľnosť) konkrétnej zmluvnej podmienky a takto i jej platnosť (resp. neplatnosť) sa musí posudzovať vo vzťahu k príslušnému dojednaniu v podobe zadefinovanej dohodou účastníkov právneho vzťahu (čo možno vyjadriť i tak, že zmluvná podmienka stojí i padá len ako celok). Každá zmluvná strana takto znáša riziko naformulovania príslušnej podmienky celkom určitým spôsobom (spotrebiteľ riziko, že pre prípad nie celkom uváženeho pristúpenia na určitú podmienku a následného neopodstatneného dovolania sa ním neprijateľnosti ho podmienka bude zaväzovať a dodávateľ naopak riziko, že pri obraznom „presolení“ podmienka majúca mu poslužiť neobstojí).

Ak ale práve toto ponímanie je tým, ktorým sa stav posudzovania neprijateľnosti zmluvných podmienok v spotrebiteľských vzťahoch a aj ich neplatnosti významne líši od všeobecného uvažovania o absolútnej či relatívnej neplatnosti právnych úkonov a tiež od možnosti úvah o len čiastočnej neplatnosti úkonov (len v častiach oddeliteľných od takých, u ktorých na dôvod neplatnosti naopak nie je z čoho usúdiť, tu por. i § 41 O. z.), musí to mať i ten následok, že presah sadzby zmluvných úrokov z omeškania v spotrebiteľskej zmluve nad sadzbu ustanovenú predpismi občianskeho práva (na základe § 3 nariadenia vlády č. 87/1995 Z. z. vydaného na vykonanie ust. § 517 ods. 2 O. z.) spôsobuje neprijateľnosť a neplatnosť takéhoto dojednaní ako celku spojenú s nástupom zákonnej úpravy úrokov z omeškania (tu inak bez ohľadu na schopnosť príslušného dojednaní vyhovieť úprave úročenia úrokmi z omeškania podľa Obch. z., pretože tu O. z. a vykonávacie nariadenie k nemu má korigovať dojednaní odporujúce normám spotrebiteľského práva v širšom slova zmysle a prijať nešlo ani argumentáciu z odvolania založenú na takej interpretácii novelizovaného ust. § 369 ods. 1 Obch. z., ktorá hodlala z absencie obmedzení v skoršej úprave vyvodit' úmysel zákonodarcu do 14. januára 2009 vrátane pripustiť v obchodných záväzkových vzťahoch prakticky neobmedzenú výšku úrokov z omeškania).

Práve to bol dôvod, pre ktorý ako určenie neprijateľnosti príslušných zmluvných podmienok, tak i zamietnutie žaloby v časti úrokov z omeškania presahujúcich sadzbu na základe O. z. a vykonávacieho nariadenia k nemu bolo vecne správnym rozhodnutím a odvolací súd preto v týchto častiach podľa § 219 ods. 1 a 2 O. s. p. napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa potvrdil (druhá veta výroku tohto rozsudku odvolacieho súdu).

Takto to ale nebolo u určenia neprijateľnosti tých zmluvných podmienok (zo všeobecných podmienok), ktorými bola ustanovená použiteľnosť Obch. z. na vzťahy medzi účastníkmi neupravené zmluvou, resp. inými pravidlami tzv. skoršej priority. Tu sa odvolací súd so závermi súdu prvého stupňa nestotožňuje.

Žiadne z ustanovení O. z. ani iného právneho predpisu, slúžiacich na ochranu spotrebiteľa a platných a účinných v čase vzniku právneho vzťahu predchodkyne žalobkyne a žalovanej z prejednávanej veci

totiž neobsahuje všeobecný zákaz pre účastníkov spotrebiteľskej zmluvy dojednať si, že ich záväzkový vzťah sa v častiach neupravených v zmluve spravuje Obchodným zákonníkom.

Naopak je tu ustanovenie § 262 ods. 1 Obch. z., podľa ktorého si strany môžu dohodnúť, že ich záväzkový vzťah, ktorý nespadá pod vzťahy uvedené v § 261 sa spravuje týmto zákonom a odsek rovnakého paragrafu, podľa ktorého táto dohoda vyžaduje písomnú formu.

Tieto ustanovenia pripúšťajú, aby si strany fakultatívne (ako možnosť) zvolili pôsobnosť Obch. z. aj na iné, než obchodné záväzkové vzťahy, pričom zakotvenú možnosť voľby rozhodného práva neobmedzujú čo do strán ani charakteru právneho vzťahu. Takéto obmedzenie principiálne nejde dovodiť ani vo vzťahu k spotrebiteľským vzťahom.

Možnosť voľby Obch. z. za rozhodné právo pritom vyplýva i z ustanovenia § 369 ods. 1 vety tretej takéhoto zákona (v znení účinnom od 15. januára 2009) zakotvujúceho, že ak záväzok vznikol zo spotrebiteľskej zmluvy a dlžníkom je spotrebiteľ, možno dohodnúť úroky z omeškania najviac do výšky ustanovenej podľa predpisov občianskeho práva (čo priamo predpokladá najskôr voľbu Obch. z. za rozhodné právo a až následné skúmanie dodržania obmedzenia ustanoveného v takomto zákone a sprostredkovane cezeň v O. z. i v príslušnom nariadení vlády, ak ide o spotrebiteľský vzťah).

Tzv. leitmotívom úpravy je tu teda neobmedzená možnosť písomného dojednania voľby Obch. z. účastníkmi vzťahu inak pod takúto úpravu nespádajúceho (keď v opačnom prípade, teda u obchodných záväzkových vzťahov by bola voľba práva majúceho sa použiť tak či onak nadbytočnou) a obmedzenie len rozsahu dopadu takto zvolenej úpravy na príslušný vzťah - obmedzenie nachádzajúce v spotrebiteľských vzťahoch svoje pomyselné mantinely v zákonných ustanoveniach zabezpečujúcich ochranu spotrebiteľa a majúcich tu z povahy veci prednosť.

Pri takomto nazeraní na vec však podľa názoru odvolacieho súdu nie je možné vysloviť kategorický záver o neprijateľnosti voľby Obch. z. (ako takej) na úpravu vzťahu vykazujúceho znaky spotrebiteľského vzťahu, keď neprijateľnosť (a neplatnosť) tu nemôže spôsobiť už samotná voľba práva, ale len konkrétna aplikácia zvoleného práva v rozpore s obmedzeniami v normách určených na ochranu spotrebiteľa (napr. dlhšia štvorročná premlčacia doba podľa Obch. z. oproti tej všeobecnej trojročnej podľa O. z. môže byť za určitých okolností pre spotrebiteľa aj výhodnejšia).

Ak takto nešlo vysloviť všeobecný záver, že dojednanie v spotrebiteľskej zmluve ustanovujúce použiteľnosť Obch. z. na vzťahy jej účastníkov predstavuje (vždy a samo osebe) neprijateľnú zmluvnú podmienku a ako také by malo byť neplatným, čiastkový výrok napadnutého rozsudku tvrdiaci presný opak nebolo možno považovať za správny. Takto to bolo v prejednávanej veci inak tiež preto, že tu chýbal i súvis rozhodnutia vydaného súdom v príslušnej časti bez návrhu a rozhodnutia na plnenie vyznievajúceho v prospech žalovanej (spotrebiteľky) a súčasne v neprospech žalobkyne (procesnej súperky spotrebiteľky v spore) - keďže tu tzv. zvyškové zamietnutie žaloby bolo založené len na neprijateľnosti zmluvnej podmienky o výške zmluvných úrokov z omeškania a nie aj (priamo) na tej o voľbe Obch. z. ako rozhodného práva.

Ak tu potom šlo o rozhodnutie vydané súdom bez návrhu ktoréhokoľvek z účastníkov podľa § 153 ods. 4 O. s. p., odvolací súd v takejto časti podľa § 221 ods. 1 písm. h/ a i/ O. s. p. per analogiam rozsudok súdu prvého stupňa zrušil (prvá veta výroku tohto rozsudku odvolacieho súdu) a to bez potreby a i možnosti nahradzovania takejto časti rozhodnutia akýmkoľvek iným a tiež bez potreby ďalšieho pokračovania konania o takejto otázke.

Súdu prvého stupňa však pre zjavnú nesprávnosť i chybu v písaní, spočívajúcu v označení (úvodnou časťou písomného vyhotovenia napádaného rozsudku) za predmet konania na istine len sumy 86,95 eur (presne o 750 eur menej ako v skutočnosti, čo spôsobil evidentný výpadok číslice „3“ patriacej na

druhé miesto z celkom piatich do správnej sumy 836,95 eur), podľa § 222 ods. 3 a § 164 O. s. p. nariadil vykonanie príslušnej opravy.

Napokon však za správne nešlo považovať rozhodnutie (napádaným rozsudkom) o trovách konania. Odhliadnuc od nie celkom správnej formulácie tohto čiastkového výroku rozsudku (navodzujúcej dojem, akoby tu malo ísť o trovy advokáta a nie ním zastupovanej účastníčky) totiž prijať nešlo najmä záver súdu prvého stupňa o len nepatrnom neúspechu žalobkyne. Zo skorších rozhodnutí tunajšieho odvolacieho súdu, či už tých zaoberajúcich sa otázkou podielu príslušenstva pohľadávky na celkovom predmete konania, alebo iných snažiacich sa o zodpovedanie otázky, kde ležia medze nepatrnosti neúspechu inak prevažne úspešného účastníka treba vyvodiť závery naposledy tunajším súdom taktiež reprodukované už v jeho ostatnom vyššie spomenutom rozhodnutí (vo veci Krajského súdu v Trnave sp. zn. 10Co/362/2010), teda že 1. aj príslušenstvo pohľadávky tvorí pre účely výpočtu pomeru úspechu a neúspechu jednotlivých účastníkov súčasť predmetu konania (v tomto prípade bez ohľadu na zarátavanie príslušenstva do základu pre výpočet odmeny advokáta), 2. u príslušenstva nevyčísleného pevnou sumou je časom rozhodujúcim pre výpočet jeho výšky a i podielu na celkovom predmete konania čas rozhodovania v príslušnom stupni súdov a 3. na nepatrnosť neúspechu inak prevažne úspešného účastníka treba zásadne usudzovať len u čistého neúspechu (daného rozdielom hrubých úspechov oboch strán sporu) v rozsahu nanajvýš 5%.

Ak napádaný rozsudok v časti trov konania takýmto záverom odporoval a preto bol i rozhodnutím založeným na nesprávnom právnom posúdení veci, i z dôvodu potreby zachovania práva účastníkov na dvojinštančný proces a zaručenia im tiež možnosti preskúmania správnosti výpočtov vyvodенých zo správneho posúdenia veci musel byť podľa § 221 ods. 1 písm. h/ O. s. p. v takejto časti zrušený a podľa odseku 2 takéhoto ustanovenia vec vrátená (v rozsahu zrušenia) súdu prvého stupňa na ďalšie konanie. To bol zároveň i dôvod, pre ktorý odvolací súd sám nerozhodoval o trovách odvolacieho konania (§ 224 ods. 3 O. s. p.). Pre úplnosť v tejto časti sa pritom javí vhodné poznamenať, že mieru neúspechu žalobkyne tu (hoc aj v tomto prípade naozaj len nepatrne) zvýšilo bližšie neodôvodnené zamietnutie žaloby aj v časti 0,05 eur na istine (kde žalobkyňa požadovala 836,95 eur a dostalo sa jej len 836,90 eur, pričom práve na päťcentový rozdiel dopadal výrok o tzv. zvyškovom zamietnutí žaloby majúci sa podľa odôvodnenia týkať len úrokov z omeškania, ktorý ale vo vzťahu k istine žalobkyňa predmetom odvolacieho konania neurobila).

K prijatiu tohto rozsudku došlo pomerom hlasov 3 : 0, čiže jednomyseľne (§ 3 ods. 9 posledná veta zákona č. 757/2004 Z. z. v znení neskorších zmien a doplnení).

Poučenie:

Tento rozsudok nemožno napadnúť odvolaním.